

DINAMICA VOTULUI ANTI-UE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: CONTINUITATE ȘI CORELAȚII ELECTORALE (2024-2025)

NICOLAE ȚÎBRIGAN*

Abstract. *This study examines the persistence and reconfiguration of anti-European electoral behavior in the Republic of Moldova by analyzing the relationship between the “NO” vote in the 2024 constitutional referendum and the electoral performance of three emerging political actors in the 2025 parliamentary elections: the Patriotic Bloc, the “Alternativa” Bloc, and the “Democrația Acasă” Party. Using a correlational analysis based on 2.180 polling stations, the research identifies three distinct mechanisms of electoral conversion: structural capture ($r \approx 0.83$), opportunistic reorientation ($r \approx 0.61$), and diffuse mobilization ($r \approx 0.15$). The findings indicate that anti-EU mobilization was not an isolated episode but the expression of a hybrid political influence infrastructure, most notably linked to the Shor network, which adapted and redistributed itself within the post-ban electoral landscape. The study demonstrates that the referendum’s negative vote functions as a reliable predictive indicator of subsequent electoral behavior and highlights the need to strengthen democratic resilience against hybrid interference.*

Keywords: *Republic of Moldova; Shor network; 2025 general elections; 2024 constitutional referendum; electoral correlation; hybrid aggression.*

Alegerile parlamentare din 2025 din Republica Moldova s-au desfășurat într-un context politic și de securitate fără precedent. Conform raportului interimar OSCE/ODIHR¹, scrutinul din 28 septembrie a fost perceput ca un moment decisiv pentru direcția democratică a Republicii Moldova. La 1 septembrie 2025, Registrul de Stat al Alegătorilor – actualizat de CEC pe baza datelor din registrul populației – includea 2 759 169 de cetățeni cu drept de vot.

Este important de remarcat că persoanele fără domiciliu în țară, inclusiv diaspora și circa 277 000 de locuitori din regiunea transnistreană, nu apăreau în lis-

* Cercetător științific gr. III dr., Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I.C. Brătianu”, Academia Română.

¹ OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights Election Observation Mission, *INTERIM REPORT 13 August-10 September 2025*, 12 septembrie 2025, disponibil la https://www.osce.org/files/f/documents/1/6/597315_1.pdf, accesat la 11 octombrie 2025.

tele de bază, dar puteau vota pe liste suplimentare, cu verificare electronică anti-fraudă. Perioada preelectorală a fost marcată de un număr record de înscrieri și litigii. CEC a primit cereri de la 5 blocuri electorale, 23 de partide și 20 de independenți, însă doar 4 blocuri, 15 partide și 4 independenți au fost în final înregistrați, după contestații ajunse inclusiv la Curtea Supremă de Justiție. În paralel, scandalurile legate de cumpărarea de voturi și „protestele plătite” din campania referendumului au determinat autoritățile să inițieze operațiuni de amploare, cu rețineri, confiscări de valută, carduri și materiale logistice folosite în scheme de manipulare electorală. Deși salutate de observatori, aceste acțiuni au confirmat că rețelele politice criminalizate continuau să funcționeze subteran.

Implicarea grupării lui Ilan Șor în sabotarea referendumului proeuropean din 2024 întărește observația Tatiane Turco și a colegilor săi în lucrarea „Referendumul constituțional din Republica Moldova (2024) prin prisma orientărilor geopolitice (Partea I)”: adevăratul nivel al sprijinului pentru integrarea europeană este reflectat cel mai clar în alegerile prezidențiale, văzute ca un vot de încredere acordat autorităților. Per ansamblu, electoratul moldovean înțelege că drumul european înseamnă stabilitate, dezvoltare pe termen lung și creșterea nivelului de trai.² Deși partidul lui Șor a fost scos în afara legii, infrastructura informală a rețelei – persoane apropiate, canale media afiliate și partide-satelit precum Partidul „Renaștere” și filiala tânără „Next Generation” – a continuat să funcționeze. Dovezile din investigație arată că influența lui Șor a fost reactivată în 2025 prin noi canale de finanțare și mobilizare, adaptate peisajului politic schimbat.³

Pe acest fundal sensibil, ascensiunea rapidă a partidului „Democrația Acasă” (DA), condus de Vasile Costiuc, a fost atât surprinzătoare, cât și suspectă. De la o mișcare civică marginală, DA a ajuns la peste 88 000 de voturi și 6 mandate parlamentare – un rezultat disproporționat față de vizibilitatea sa anterioară. Astfel, cele mai bune scoruri ale DA sunt în zone care au înregistrat procente mari de „NU” la referendumul din 2024, sugerând o continuitate între mobilizarea antieuropeană și succesul electoral al partidului. Investigațiile jurnalistice au consolidat această ipoteză: în sediul electoral al lui Costiuc, în seara alegerilor, s-a aflat Vadim Golubovschii, membru al grupului „Next Generation” și apropiat al rețelei Șor, implicat anterior în proteste pro-Șor și în escortarea unor diplomați ruși expulzați anterior de autoritățile moldovene. Costiuc l-a prezentat ulterior drept „simplu fotograf voluntar”, dar prezența sa ridică semne de întrebare privind infiltrarea și coordonarea cu structurile „șoriste”.⁴ În plus, Expert Forum a identificat o operațiune coordonată pe TikTok – 17 conturi nucleu și peste 900 de amplificatori – care au promovat algoritmic candidatura lui Costiuc în august

² Tatiana Turco, Rodica Svetlicinai, Angela Colatchi, „Referendumul constituțional din Republica Moldova (2024) prin prisma orientărilor geopolitice (Partea I)”, în *Moldoscopie*, nr. 1, 2025, pp. 19-27, disponibil la [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2025.1\(102\).02](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2025.1(102).02), accesat la 25 octombrie 2025.

³ European Parliament, „European Parliament resolution of 10 September 2025 on strengthening Moldova’s resilience against Russian hybrid threats and malign interference (2025/2811(RSP))”, în *Delegations European Parliament*, 10 septembrie 2025, E, disponibil la https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/297897/TA-10-2025-0191_EN.pdf, accesat la 25 octombrie 2025.

⁴ Malvina Cojocari, „Pionul lui Șor, în echipa lui Costiuc”, *CU SENS*, 7 octombrie 2025, disponibil la <https://cusens.md/ro/investigatii/pionul-lui-sor-in-echipa-lui-costiuc/>, accesat la 12 octombrie 2025.

2025.⁵ Aceleași suspiciuni planează și asupra „Blocului Electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei“ (BEPSCIVM sau „Blocul Patriotic“) și Blocului „Alternativa“ (declarat oficial proeuropean), întrucât există indicii convergente – statistice, teritoriale, narative și operaționale – care sugerează că ambele formațiuni ar fi beneficiat de transferuri indirecte de resurse, infrastructură de mobilizare și segment de electorat provenite din rețeaua coordonată anterior de gruparea Șor. Aceste indicii includ suprapunerea aproape integrală între bazinul de vot anti-UE mobilizat în 2024 și distribuția votului pentru cele două blocuri în 2025, prezența unor actori și mesaje asociate anterior cu fosta structură a Partidului Șor, precum și semnale de amplificare digitală și organizare logistică tipice operațiunilor orchestrate de rețeaua Șor înainte de interdicția sa formală. Astfel, alegerile din 2025 se plasează la intersecția dintre tranziția democratică și interferențele hibride. În condițiile în care Moldova este stat candidat la UE din 2022 și în negocieri de aderare din 2023, iar războiul din Ucraina amplifică vulnerabilitățile energetice, economice și informaționale, miza electorală a devenit una strategică.

Analiza de față urmărește să identifice și să măsoare eventuale distorsiuni electorale generate de influența reziduală a rețelei Șor, comparând rezultatele pe secții ale alegerilor din 2021 și 2025 cu votul „NU“ la referendumul din 2024. Obiectivul este de a verifica dacă zonele mobilizate împotriva UE coincid statistic și teritorial cu zonele în care Blocul Patriotic (Igor Dodon, Vasile Tarlev, Vladimir Voronin), Blocul „Alternativa“ (Ion Ceban, Ion Chicu și Alexandr Stoianoglu) și „Democrația Acasă“ (Vasile Costiuc) au obținut câștiguri electorale majore la ultimele alegeri parlamentare din septembrie.

Prin combinarea metodelor de analiză electorală, OSINT și cartografiere statistică, studiul urmărește să explice felul în care operațiunile hibride se perpetuează prin intermediari politici și rețele informale, chiar și după interdicții legale. Premisa generală este că apărarea procesului democratic moldovean necesită transparență de date, vigilență instituțională și cooperare între experți, societate civilă și autorități.

Cadrul teoretic

Studiul de față se fundamentează pe o abordare interdisciplinară, situată la intersecția dintre teoria războiului hibrid, sociologia electorală, cercetarea despre dezinformare în rețea și economia politică a corupției. Aceste perspective oferă instrumentele necesare pentru a înțelege cum strategiile de influență hibridă se transformă în timp, adoptă noi vehicule politice și lasă urme statistice vizibile în comportamentul electoral.

Punctul de plecare îl reprezintă conceptul de „război hibrid“ – mai ales componenta sa informațională (*informatsionnoye protivoborstvo*), teoretizată în doc-

⁵ Mădălina Voinea, Sorin Ioniță, „Comportament inautentic coordonat în alegerile din Republica Moldova“, în *Expert Forum* (EFOR), 21 august 2025, disponibil la: <https://fact-hub.eu/ro/2025/08/21/comportament-inautentic-coordonat-in-alegerile-din-republica-moldova/>, accesat la 14 octombrie 2025.

trina strategică rusă încă la sfârșitul anilor 1990.⁶ În acest model, manipularea informațiilor, identităților și percepțiilor devine o armă strategică comparabilă cu forța militară. Așa cum arată analistul Peter Pomerantsev, obiectivul nu este convingerea publicului, ci destabilizarea realității și erodarea condițiilor minime înțelegeri publice. Alegerile devin astfel o țintă ideală: procedurile democratice se păstrează, dar contextul informațional și financiar este distorsionat, subminând încrederea în instituțiile democratice și fragmentând electoratul.⁷ În acest context, alegerile constituie o țintă privilegiată a operațiunilor hibride. Spre deosebire de atacurile militare sau cibernetice, interferența electorală operează sub aparența legalității: buletinele de vot, candidații și dezbaterile publice rămân intacte, în timp ce mediul informațional și financiar care le înconjoară este distorsionat. Cercetătorii care studiază interferența hibridă subliniază că astfel de strategii exploatează deschiderea democratică, folosind libertățile de exprimare, de asociere și de competiție politică împotriva statului însuși.⁸

Conexiunea cu sociologia electorală este dată de conceptul de „mobilizare”. Dacă în democrații aceasta are o natură civică (persuasiune, participare, deliberare), în sisteme hibride ea se bazează pe controlul asimetric al informației, pe motivații materiale și pe utilizarea de actori intermediari (*proxy*) – partide, organizații civice sau mass-media. Literatura de specialitate distinge între manipulare discursivă (dezinformare, *framing*) și manipulare materială (cumpărare de voturi, presiune, *turn-out* selectiv), ambele vizibile în Republica Moldova după alegerile din 2021, în special prin modul în care rețeaua lui Șor a combinat propaganda cu schemele de corupere electorală.⁹ Obiectivul nu este neapărat acela de a asigura victoria unui anumit partid, ci de a submina încrederea în instituțiile democratice, de a fragmenta electoratul și de a slăbi legitimitatea elitei politice prooccidentale. În cazul Moldovei, aceste tactici au fost observate în repetate rânduri, de la finanțarea partidelor *proxy* până la orchestrarea narativelor anti-europene pe rețelele de socializare și la televiziune.¹⁰

Astfel, rețeaua a devenit funcțională la capacități optime din aprilie 2024, atunci când aproximativ 130 000 de cetățeni moldoveni deveniseră clienți ai PromSvyazBank (PSB) – bancă de stat din Rusia aflată sub sancțiuni internaționale din cauza afilierii acesteia cu Ministerul Apărării Rus. Într-o perioadă de șase luni (până la referendumul constituțional din octombrie) aceste persoane obținuseră sistematic plăți lunare de nu mai puțin de 10 000 de ruble rusești (aprox. 100 USD). Printre aceștia, în jur de 40 000 de beneficiari ai rețelei Șor

⁶ Keir Giles, *The Next Phase of Russian Information Warfare*, NATO StratCom COE, Riga, 2016, pp. 3-18.

⁷ Peter Pomerantsev, *This Is Not Propaganda: Adventures in the War Against Reality*, PublicAffairs, New York, NY, 2019, pp. 8-25, 124-137.

⁸ Ulrich Franke, Mikael Wigell, „Hybrid Interference as a Security Challenge”, FIIA Report 56, în *Finnish Institute of International Affairs*, 2017, pp. 7-19.

⁹ Denis Cenușă, „Russia’s Disinformation in Eastern Europe: Revealing the Geopolitical Narratives and Communication Proxies in Moldova”, în *European Economic and Social Committee (EESC)*, 2024, pp. 2-19, disponibil la <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.30280.33287>, accesat la 14 octombrie 2025.

¹⁰ Digital Forensic Research Lab (DFRLab), Alliance4Europe, Debunk.org, *FIMI Response Team Report. Moldova: Country Election Risk Assessment (CERA)*, 2025, disponibil la <https://fimi-isac.org/wp-content/uploads/2025/09/Country-Report-Moldova-Risk-Assessment.pdf>, accesat la 15 octombrie 2025.

erau originari din regiunea autonomă Găgăuzia, din sudul republicii, unde participaseră la referendum 59 000 de persoane, ceea ce indică faptul că rețeaua grupării criminale Șor obținuse o influență electorală malignă, care acoperea aproape 70% din electoratul regiunii. De altfel, regiunea este puternic rusificată și se află într-o bulă informațională controlată aproape în totalitate de Moscova. Un calcul simplist demonstrează că Federația Rusă ar fi cheltuit în decurs de numai 6 luni în jur de 78 de milioane de dolari ($130\,000 \text{ utilizatori PSB} \cdot 100 \text{ USD} \cdot 6 \text{ luni} = 78 \text{ milioane USD}$).¹¹ Integrarea analizei spațiale evidențiază faptul că interferența hibridă se manifestă diferențiat teritorial – *hotspot*-uri precum Găgăuzia sau Orhei (ca fiefuri ale oligarhului pro-rus Ilan Șor) reflectă relația dintre influența geopolitică și structura socială locală. Aceasta confirmă teza conform căreia puterea politică are întotdeauna o dimensiune geografică.

Reconfigurarea rețelei Șor ilustrează hibridizarea acestor mecanisme: narațiunile propagandistice au fost întărite de distribuirea țintită a ajutoarelor sociale și de sistemele informale de patronaj. Pentru a analiza empiric astfel de fenomene, această cercetare adoptă perspectiva teoriei difuziei comportamentale. Această abordare, bazată pe analiza rețelelor sociale, postulează un comportament politic ce se răspândește mai degrabă prin rețelele interpersonale și comunitare, decât prin decizii individuale izolate.¹² Modelul de difuzare explică modul în care atitudinile sau practicile introduse de un actor – cum ar fi organizația Șor – pot persista chiar și după ce acel actor este interzis în mod oficial, atâta timp cât legăturile din rețea prin care s-a răspândit comportamentul rămân intacte. Difuzarea poate avea loc prin contagiune informațională (expunerea la narațiuni), contagiune normativă (imitația colegilor) sau contagiune instrumentală (beneficii materiale comune). Acest cadru teoretic oferă baza pentru interpretarea corelațiilor pozitive observate între votul „NU” la referendumul din 2024 și câștigurile electorale din 2025 ale Blocului Patriotic, Blocului „Alternativa” și „Democrația Acasă”. Continuitatea observată între alegeri poate fi văzută ca o formă de contagiune comportamentală în cadrul rețelelor de influență care se suprapun.

La nivel cognitiv, interferența hibridă funcționează prin ceea ce teoreticianul media Claire Wardle definește drept „dezordine informațională” – estomparea sistematică a granițelor dintre adevăr și falsitate, fapt și opinie, autenticitate și invenție.¹³

Scopul nu este acela de a construi o realitate alternativă coerentă, ci de a submina încrederea în existența oricărei realități. Acest lucru se aliniază cu ceea ce Habermas a numit „erodarea sferei publice”, spațiul comunicativ în care ar trebui să aibă loc deliberarea rațională.¹⁴ În contexte postsovietice precum Moldova, această erodare este amplificată de fragmentarea lingvistică, alfabetizarea media

¹¹ Date oferite de Mihail Sirkeli în cadrul evenimentului „Moldova Defends Democracy”, organizat de Moldova4EU Diaspora Task Force pe 6 noiembrie 2025 la Viena.

¹² Everett M. Rogers, *Diffusion of Innovations*, 5th ed., New York, NY, Free Press, 2003, pp. 37-49, 134-147.

¹³ Claire Wardle, Hossein Derakhshan, „Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policy Making”, în *Council of Europe Report DGI(2017)09*, 2017, pp. 6-27, 49-58.

¹⁴ Jürgen Habermas, *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*, Cambridge, MA, MIT Press, 1989, pp. 52-56, 142-165.

inegală și dependența economică de fluxurile de informații externe. De exemplu, funcțiile de alfabetizare media nu sunt doar un instrument educațional, ci și un mecanism de apărare civică împotriva manipulării algoritmice și a operațiunilor de influență coordonate – o componentă esențială a rezilienței sociale în democrațiile postadevăr.¹⁵ Canalele de televiziune în limba rusă, rețelele de socializare precum Odnoklassniki, VKontakte, TikTok și grupurile Telegram au funcționat timp de mulți ani ca sfere publice paralele, izolate de verificarea faptelor sau de responsabilitatea civică. Implicația teoretică este că dezinformarea nu doar distorsionează opiniile, ci restructurează însăși topologia ecosistemelor informaționale, producând realități segregate care pot fi mobilizate politic. De asemenea, natura multidimensională a dezinformării – de la informații eronate la informații false – creează vulnerabilități sistemice care pot fi exploatate atât de populații interni, cât și de actorii străini, pentru a eroda încrederea instituțională și coeziunea democratică.¹⁶ Dimensiunea economică și politică a interferenței hibride se bazează pe teoriile clientelismului și ale guvernării informale. Cercetători precum Hale¹⁷ și Ledeneva¹⁸ au demonstrat că regimurile postsovietice se bazează pe rețele patronale care funcționează alături de instituțiile formale, distribuind recompense materiale în schimbul loialității politice. În Moldova, rețeaua Șor a ilustrat această logică patronală: o structură integrată vertical, care combina elitele locale de afaceri, controlul mass-media și transferuri directe de bani către alegători. Interzicerea Partidului Șor în 2023 nu a desființat această infrastructură patronală, ci doar a mutat-o în rețele informale. Infiltrarea acestor rețele în noi vehicule politice, inclusiv Blocul Patriotic, Blocul „Alternativa“, și „Democrația Acasă“, poate fi interpretată prin prisma dependenței de traiectorie, prin care moștenirea instituțională limitează comportamentul politic viitor.¹⁹ Acest lucru explică de ce regiunile integrate istoric în sistemul de patronaj Șor au continuat să prezinte un nivel ridicat de sentimente antieuropene și o mobilizare selectivă a alegătorilor.

În cele din urmă, logica teoretică care stă la baza acestei lucrări rezonază cu tradiția constructivistă din relațiile internaționale, în special cu accentul pe puterea narațiunilor. Potrivit lui Wendt²⁰, realitățile politice sunt construite social prin semnificații intersubiective. Războiul hibrid exploatează acest principiu prin modificarea narațiunilor prin care societățile se înțeleg pe sine și pe aliații lor. În Moldova, lupta dintre „viitorul european“ și „tradiția suverană“ nu este doar o dispută politică, ci și o competiție narativă. Rețeaua Șor și succesorii săi

¹⁵ Nicolae Țîbrigan, „Provocările dezinformării și necesitatea alfabetizării mediatice în societățile democratice est-europene“, în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, vol. XXI, nr. 3, 2024, București, Editura ISPRI, pp. 128-130.

¹⁶ *Idem*, pp. 115-117.

¹⁷ Henry Hale, *Patronal Politics: Eurasian Regime Dynamics in Comparative Perspective*, Cambridge, MA, Cambridge University Press, 2014, pp. 89-117, 270-283.

¹⁸ Alena Ledeneva, *Can Russia Modernise? Sistema, Power Networks and Informal Governance*, Cambridge, MA, Cambridge University Press, 2013, pp. 64-81.

¹⁹ Paul Pierson, „Increasing Returns, Path Dependence, and the Study of Politics“, în *American Political Science Review*, vol. 94, no. 2, 2000, pp. 251-267.

²⁰ Alexander Wendt, *Social Theory of International Politics*, Cambridge, MA, Cambridge University Press, 1999, pp. 24-41, 372-380.

au mobilizat narațiuni antieuropene care transformă corupția în justiție socială și dependența în patriotism. Înțelegerea acestei dinamici necesită o sensibilitate constructivistă: interferența hibridă are succes nu pentru că impune falsuri, ci pentru că reconfigurează gramatica simbolică a politicii. Dovezile statistice ale comportamentului corelat devin astfel o urmă cantitativă a transformării narative. Reunind aceste fire teoretice, cercetarea construiește un model conceptual multistratificat. La baza acestuia se află interacțiunea dintre manipularea informațională, stimularea materială și continuitatea comportamentală. Interferența hibridă operează simultan la aceste trei niveluri: *cognitiv* (prin dezinformare), *economic* (prin patronaj) și *social* (prin difuzarea rețelei). Persistența corelațiilor între alegeri demonstrează interdependența acestor mecanisme. Din punct de vedere teoretic, această integrare promovează o înțelegere holistică a modului în care amenințările hibride evoluează în democrațiile post-tranziție. Ea se aliniază cu studiile emergente care consideră războiul informațional nu ca o tactică izolată, ci ca un proces ecosistemic, care combină dimensiunile tehnologice, psihologice și politice.²¹

În concluzie, acest cadru teoretic situează cazul Moldovei într-o paradigmă mai largă a vulnerabilității democratice sub presiune hibridă. Se susține că interferența hibridă nu este o anomalie episodică, ci o caracteristică structurală a democrațiilor contestate în era post-adevărului. Combinând perspective din sociologie, studii de comunicare și teoria securității, secțiunea de față stabilește fundamentul conceptual pentru analiza empirică care urmează. Integrarea analizei electorale bazate pe corelații în studiul influenței hibride contribuie la o sinteză interdisciplinară care face legătura între tradițiile cantitative și interpretative. În cele din urmă, acest cadru reafirmă că apărarea democrației în secolul XXI necesită nu numai vigilență instituțională, ci și alfabetizare epistemică – capacitatea de a recunoaște când modelele de date nu reflectă întâmplarea, ci amprente durabile ale manipulării.

Cadrul analitic și metodologic

În această etapă, scopul demersului este definirea cadrului metodologic și analitic necesar investigării relației dintre votul antireferendum din 2024 și performanța electorală a trei formațiuni politice în alegerile parlamentare din 2025, fără a formula încă interpretări ale rezultatelor empirice. Analiza se desfășoară la nivel microteritorial, utilizând secția de votare (*sec_id*) drept unitate fundamentală de observație, ceea ce permite o abordare precisă, comparabilă și adaptată specificului electoral al Republicii Moldova, unde diferențele intra-raionale și chiar intra-localități pot reflecta nu doar variabile socio-demografice, ci și influența unor rețele informale de mobilizare.

Cadrul metodologic se structurează în jurul unei analize corelaționale care urmărește covariația dintre patru variabile numerice: număr de voturi/secție de

²¹ Thomas Elkjer Nissen, *The Weaponization of Social Media: Constructing the 21st Century Battlefield*, Royal Danish Defence College, 2019, pp. 21-36.

votare pentru Blocul Electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei“ (Blocul Patriotic), ponderea votului pentru Blocul Electoral „Alternativa“, ponderea votului pentru Partidul Politic „Democrația Acasă“ (DA) – toate trei măsurate în alegerile parlamentare din 2025 – și procentul votului „NU“ la referendumul constituțional din 2024, utilizat ca indicator compozit al opoziției față de integrarea europeană, al dispoziției antisistem și al posibilei influențe reziduale a rețelei asociate lui Ilan Șor. Alegerea votului „NU“ ca variabilă independentă se bazează pe literatura privind persistența comportamentelor politice în contexte de polarizare geopolitică și pe ipoteza că rețelele de mobilizare antieuropene dezvoltate în timpul referendumului au putut fi reutilizate în mod formal sau informal în competiția parlamentară ulterioară. Întregul demers corelațional prezentat anterior urmărește examinarea relațiilor dintre variabile, această analiză fiind concentrată în mod special pe intensitatea și caracterul acestor relații.²²

Metodologic, investigația se bazează pe utilizarea coeficienților de corelație Pearson și Spearman, într-o abordare menită să surprindă atât relațiile liniare (Pearson), cât și relațiile monotone, potențial non-liniare (Spearman), evitând astfel limitările impuse de distribuțiile ne-normale sau de valori extreme. Fiecare variabilă este exprimată procentual și standardizată, pentru a elimina efectul diferențelor de mărime între secțiunile de votare și pentru a permite comparabilitatea directă între cicluri electorale.

Coeficientul Pearson măsoară intensitatea și direcția relației dintre două variabile exprimate numeric, permițând evaluarea gradului de co-variație fără a implica automat o relație cauzală. Corelația este folosită aici ca instrument exploratoriu, menit să identifice posibile amprente statistice ale continuității comportamentului electoral în contextul interferențelor hibride și al rețelelor de mobilizare asociate fostului Partid Șor în cadrul alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025. Coeficientul de corelație, în sine, reprezintă un număr care variază în intervalul $[-1, 1]$, iar un coeficient cu valoare de -1 indică o corelație perfectă negativă (în graficul care rezultă prin programul SPSS norul de puncte are forma unui segment de dreaptă ascendent). În același timp, coeficientul cu valoare nulă indică lipsa oricărei asocieri liniare între cele două variabile (un nor de puncte fără o direcție liniară clară). Iar un coeficient de corelație $+1$ (sau 1 așa cum apare în tabelul de corelație) indică faptul că o variabilă este perfect asociată cu ea însăși. În fiecare tabel rezultat în urma analizei prin programul SPSS se vor afla trei valori etichetate: „Pearson Correlation“, „Sig. (2-tailed)“ și „N“. „Pearson Correlation“ se referă la valoarea coeficientului de corelație. Aici e de notat că în tabel lipsește întotdeauna cifra 0 din fața punctului (astfel, coeficientul 0.314 va fi notat în tabel doar ca $.314$), iar coeficientul are întotdeauna valori cuprinse între -1 și 1 . Apoi „Sig. (2-tailed)“ reprezintă semnificația statistică a respectivului coeficient – *probabilitatea ca acel coeficient, care fusese calculat pe un eșantion reprezentativ, să aibă, de fapt, valoarea zero în*

²² Pentru mai multe detalii despre „planurile de corelare“ vezi și Ronald A. McQueen, Christina Knussen, *Metode de cercetare în științe sociale*, trad. Mihai Avădanei, Institutul European, Iași, 2006, pp. 83-84.

populație“. În cazul în care coeficientul este zero în populație, asocierea nu există. „N“ reprezintă numărul de cazuri care a stat la baza calculării respectivului coeficient (numărul de persoane din eșantion).²³ Totuși, nu există o regulă larg acceptată cu privire la relația dintre valoarea coeficientului de corelație și tăria corelației. De regulă, valorile mai mici de 0.3 sunt considerate corelații slabe spre moderate, valorile $0.3 = r < 0.6$ (între 0.3 și mai mici de 0.6) sunt considerate corelații moderate spre puternice, iar valorile unde $r = 0.6$ (mai mari sau egale cu 0.6) sunt considerate corelații puternice. Totuși, interpretarea depinde de domeniul studiat, iar valorile de mai sus au mai mult un caracter orientativ.²⁴

Pentru a ilustra explicit logica corelațională care va sta la baza interpretării ulterioare, diferențele de intensitate ale corelațiilor pot fi sintetizate astfel:

Tip de relație	Interval orientativ al corelației (r)	Interpretare analitică
Captură electorală structurală	$r = 0.7$	Relație foarte puternică; indică continuitate teritorială și organizațională, posibil transfer direct de infrastructură, resurse și electorat
Reorientare oportunistă / ambivalentă	$0.4 = r < 0.7$	Relație moderat-puternică; sugerează preluarea parțială a bazinului antireferendum prin strategie electorală, discurs ambivalent sau mobilizare oportunistă
Mobilizare difuză / indirectă / accidentală	$0.1 = r < 0.4$	Relație slabă, dar semnificativă; indică doar interferențe marginale, mobilizare digitală, activism individual sau efect de protest fără infrastructură stabilă

Tabelul de clasificare a tipurilor de relație în funcție de intensitatea corelației cu votul „NU“ servește ca instrument metodologic intermediar, util pentru structurarea interpretării statistice și pentru delimitarea unor scenarii distincte de mobilizare electorală. În același timp, corelația este utilizată exclusiv ca instrument descriptiv și exploratoriu, nu ca bază pentru inferențe cauzale, întrucât scopul acestei faze este identificarea unor tipare preliminare care să fundamenteze ulterior analize mai aprofundate de natură explicativă. Altfel spus, nu putem stabili o corelație clară între voturile pentru un partid și numărul de voturi împotriva („NU“) referendumului constituțional, pentru că există mai multe variabile independente care au influențat opțiunea de vot. Totuși, nu excludem că printre aceste variabile o influență mai mare o are fenomenul coruperii electorale gestionate de rețeaua Șor pe parcursul anului 2024.

În absența pretenției de cauzalitate, modelul utilizat se înscrie în paradigma clasică a relațiilor de covariație statistică de tipul $Y = f(X) + \text{â}$, unde variabilele X (votul antireferendum) sunt utilizate pentru a evalua gradul de asociere cu

²³ Cosima Rughiniș, *Explicația sociologică*, Polirom, Iași, 2007, pp. 193-194.

²⁴ Marian Vasile, *Introducere în SPSS pentru cercetarea socială și de piață: o perspectivă aplicată*, Polirom, Iași, 2014, p. 178.

variabilele Y (performanța electorală a celor trei formațiuni). Această abordare răspunde atât necesității de rigoare empirică, cât și interesului analitic de a detecta „amprente statistice” ale continuității mobilizării electorale, înainte de a formula ipoteze asupra mecanismelor cauzale.

Cadrul analitic adoptat presupune de asemenea integrarea unui instrumentar vizual – *scatterplot*-uri și linii de regresie OLS – care vor fi utilizate în etapa interpretativă ulterioară pentru a evalua vizibil și intuitiv distribuția datelor. Prezentarea descriptivă a structurii corelațiilor se va completa, în faza următoare, cu analiza spațială, întrucât covariația electorală poate fi distribuită neuniform teritorial, reflectând nu doar orientări politice, ci și ecologiile informaționale distincte ale unor regiuni precum Orhei, Taraclia sau UTA Găgăuzia.

Acest cadru metodologic nu urmărește încă extragerea de concluzii substanțiale despre relația dintre cele patru variabile, ci stabilește limitele epistemice și instrumentele analitice ale cercetării. El reflectă o abordare prudentă, progresivă, conform căreia inferențele empirice trebuie precedate de rigoare conceptuală, definirea clară a unităților de măsură, justificarea explicită a indicatorilor și delimitarea strictă a scopului corelației ca instrument de explorare și nu de demonstrare a efectelor politice.

În cele din urmă, cadrul metodologic și analitic prezentat constituie infrastructura de lucru pentru etapele următoare ale cercetării. El permite cuantificarea relațiilor între votul antieuropean și performanțele electorale ulterioare ale unor partide emergente sau reconfigurate, fără a anticipa interpretări și fără a presupune existența unor legături cauzale. Doar după stabilirea bazei statistice se va putea continua cu analiza interpretativă, contextuală și potențial explicativă a rezultatelor, inclusiv cu integrarea datelor despre rețelele de influență, comportamentele electorale și posibilele mecanisme de transfer indirect al mobilizării din 2024 în competiția politică din 2025.

Calculul statistic și interpretarea rezultatelor

Analiza statistică cu ajutorul SPSS a relației dintre votul „NU” la referendumul constituțional din 2024 și performanța electorală a trei formațiuni politice în alegerile parlamentare din 2025 – Blocul Electoral Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei, Blocul Electoral „Alternativa” și Partidul „Democrația Acasă” – evidențiază trei tendințe distincte, relevante pentru înțelegerea mecanismelor de continuitate electorală în Republica Moldova. Cercetarea este bazată pe seturi de date la nivelul a 2 180 de secții de votare, iar rezultatele au fost obținute prin aplicarea coeficientului Pearson, care măsoară intensitatea relației liniare dintre variabile. În toate cele trei cazuri, corelația este semnificativă statistic la nivelul de 0.000, ceea ce confirmă faptul că relațiile identificate nu sunt rezultatul întâmplării, ci reflectă modele reale de covariație electorală.

În primul caz, corelația dintre votul „NU” și rezultatul electoral al Blocului Patriotic este de 0.835, o valoare extrem de ridicată care sugerează o asociere aproape perfectă între opoziția față de proiectul european exprimată în 2024 și votul acordat acestei formațiuni în 2025.

Blocul Electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei			
			NU
Blocul Electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei	Pearson	1	.835"
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	2180	2180
NU	Pearson	.835"	1
	Correlation		
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	2180	2180

Tabelul 1. Este indicată o corelație foarte puternică ($r = 0.835$) și semnificativă statistic între votul „NU” la referendumul constituțional (2024) și votul pentru Blocul Patriotic (2025).

Cu un coeficient pozitiv, tabelul indică faptul că valorilor numerice mai mari pentru Blocul Patriotic le corespund mai des valori numerice mai mari ale votului negativ („NU”) la referendumul proeuropean din 2024.

Distribuția poate fi observată în graficul de mai jos:

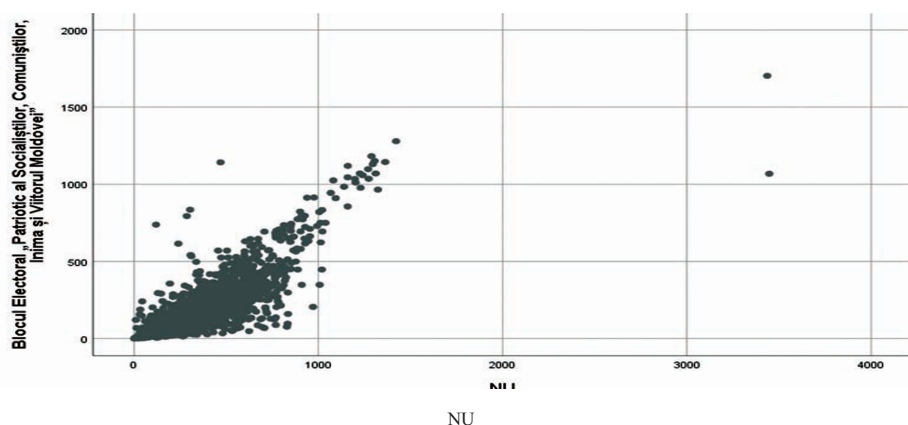

Figura 1. Graficul de dispersie confirmă vizual corelația puternic pozitivă dintre votul „NU” și performanța electorală a Blocului Patriotic.

Această asociere evidențiază nu doar suprapunerea geografică a celor două comportamente, ci și continuitatea rețelelor de influență și mobilizare în teritoriu – un fenomen interpretabil – ca fiind o formă de captură electorală structurală, în care electoratul mobilizat anterior împotriva direcției europene își transferă masiv

votul către o nouă structură politică ce pare să preia funcțiile și retorica fostului Partid Șor. Distribuția grafică a datelor confirmă această relație: punctele sunt compacte, ascendente și dens grupate în zona secțiilor care au înregistrat simultan scoruri ridicate pentru opțiunea „NU” și pentru Blocul Patriotic, reflectând un proces de mobilizare organizată și persistentă.

În al doilea caz, corelația dintre votul antireferendum și scorul electoral al Blocului „Alternativa” este de 0.612, ceea ce indică o relație puternică, dar mai puțin rigidă decât în situația Blocului Patriotic.

		Blocul Electoral „ALTERNATIVA”	
		NU	
Blocul Electoral „ALTERNATIVA”	Pearson Correlation	1	,612**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	2180	2180
NU	Pearson Correlation	,612**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	2180	2180

Tabelul 2. Este indicată o corelație pozitivă puternică ($r = 0.612$, $p < 0.001$) între votul „NU” și rezultatul Blocului Alternativa, pe baza a 2.180 de secții de votare.

Graficul următor vizualizează această asociere:

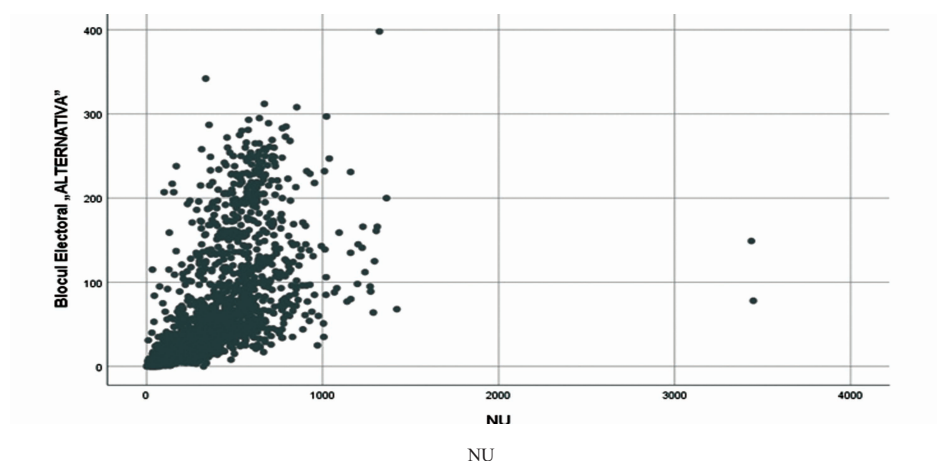

Figura 2. Graficul evidențiază o relație pozitivă moderat puternică între votul „NU” și susținerea pentru Blocul Alternativa, cu o dispersie a norului de puncte vizibil mai mare față de cazul Blocului Patriotic.

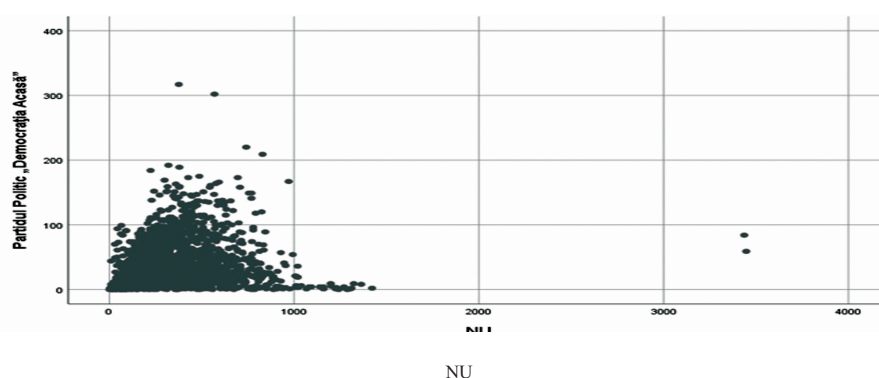
Această valoare sugerează faptul că „Alternativa“ atrage o parte semnificativă a electoratului antisistem și antieuropean, chiar dacă se prezintă public ca formațiune proeuropeană. Graficul arată o dispersie vizibil mai mare a datelor, ceea ce indică un model de mobilizare mai flexibil, dependent probabil de oportunități locale, segmentări socio-demografice și strategii de comunicare ambivalente. Din punct de vedere analitic, această relație poate fi descrisă drept o formă de reorientare oportunistă și ambivalentă, prin care un volum consistent din votul „NU“ este redistribuit către o formațiune care se prezintă explicit drept una proeuropeană, dar funcționează ca vehicul politic pentru o parte a nemulțumirii sociale exprimate la referendumul proeuropean din 2024.

Cazul Partidului „Democrația Acasă“ este diferit atât în magnitudine, cât și în structură. Corelația dintre votul „NU“ și scorul DA este mult mai redusă, dar rămâne statistic semnificativă, cu o valoare de 0.151.

Correlations			
		Partidul Politic „Democrația Acasă”	NU
Partidul Politic „Democrația Acasă”	Pearson Correlation	1	.151**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	2180	2180
NU	Pearson Correlation	.151**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	2180	2180

Tabelul 3. Vedem corelație pozitivă slabă, dar semnificativă statistic ($r = 0.151$, $p < 0.001$) între votul „NU“ și rezultatul Partidului „Democrația Acasă“.

Această corelație pozitivă slabă este observabilă și la nivelul graficului:

Tabelul 3. Graficul ilustrează o relație slabă și dispersată între votul „NU“ și rezultatul Partidului „Democrația Acasă“, confirmând vizual corelația redusă identificată statistic.

Aceasta relevă faptul că DA nu este principalul beneficiar al electoratului antieuropean, ci doar intersectează marginal acest segment. Distribuția grafică este dispersată, fără o tendință ascendentă clară, ceea ce sugerează că susținerea pentru DA nu provine dintr-o infrastructură electorală stabilă, ci dintr-un tip de mobilizare oportunistică, adesea de natură digitală, potențată de rețele sociale și activism individual. În acest caz, rezultatul poate fi interpretat ca mobilizare difuză, parțial accidentală, ceea ce corespunde profilului unui partid emergent, fără rețele teritoriale consolidate, dar capabil să atragă vot protestatar.

Prin integrarea celor trei rezultate, se conturează o tipologie coerentă. Blocul Patriotic reprezintă forma de conversie directă și organizată a capitalului electoral antieuropean, „Alternativa” exprimă conversia strategică și selectivă a acestuia, iar „Democrația Acasă” ilustrează o formă marginală, nelineară și imprevizibilă de intersectare cu același bazin electoral. Relațiile identificate nu demonstrează cauzalitate, dar indică cu un grad ridicat de încredere științifică persistența modelului de vot anti-UE din 2024 în arhitectura electorală din 2025. Datele sugerează că referendumului i-a urmat o redistribuire diferențiată a votului protestatar: în zonele cu rețele consolidate de influență, acesta s-a regrupat aproape integral în jurul Blocului Patriotic; în zonele fără control organizațional strict, a migrat parțial către „Alternativa”; iar în mediile mai fragmentate și mediatizate digital, a alimentat, într-o măsură redusă, votul pentru „Democrația Acasă”.

În ansamblu, analiza confirmă că votul antireferendum a funcționat ca un indicator robust al comportamentului electoral în 2025, iar persistența acestor corelații sugerează că mobilizarea antieuropeană nu a fost un episod conjunctural, ci rezultatul unei infrastructuri politice, mediatice și emoționale care continuă să influențeze procesul democratic în Republica Moldova. Or, rezultatele colectate evidențiază necesitatea investigării aprofundate a rețelelor de mobilizare și a rolului acestora în reconfigurarea peisajului electoral postreferendum, ca parte integrantă a evaluării riscurilor de interferență hibridă și corupere electoral-politică.

Concluzii generale

Analiza statistică desfășurată pe baza datelor provenite din cele 2 180 de secții de votare confirmă, cu un grad ridicat de consistență empirică, ipoteza continuității comportamentului electoral antieuropean în Republica Moldova, de la referendumul constituțional din 2024 la alegerile parlamentare din 2025. Corelațiile identificate nu demonstrează relații de cauzalitate, dar arată cu claritate că votul „NU” a fost un indicator robust al opțiunilor electorale ulterioare, în special acolo unde rețelele de mobilizare, patronaj și influență mediatică asociate fostului Partid Șor au continuat să funcționeze în mod informal. Diferențele dintre intensitățile corelațiilor sunt relevante pentru înțelegerea mecanismelor de transfer electoral. Blocul Patriotic afișează o relație aproape perfectă cu votul „NU” ($r = 0.835$), ceea ce indică reproducerea aproape integrală a geografiei și sociologiei votului antieuropean într-o nouă structură politică. Acest rezultat sugerează o formă de

captură electorală structurală, prin care rețeaua Șor și-a conservat nucleul electoral și infrastructura de mobilizare, în pofida interdicției judiciare. Blocul „Alternativa“, cu o corelație puternică ($r = 0.612$), reflectă o formă diferită de continuitate – una mai selectivă, oportunistă și ambivalentă, bazată pe absorbția fragmentată a votului antisistem, fără asumarea discursului explicit anti-UE. În schimb, Partidul „Democrația Acasă“ prezintă o corelație slabă, dar semnificativă ($r = 0.151$), ceea ce sugerează că baza sa electorală este diferită: mai dependentă de mobilizare digitală, activism individual și dinamici de protest antiguvernamental decât de structuri teritoriale consolidate.

Rezultatele demonstrează că votul anti-UE nu a fost un accident al referendumului, ci expresia unei arhitecturi politice persistente, care, în lipsa unor intervenții instituționale și sociale coerente, se redistribuie strategic către actori capabili să îi preia capitalul simbolic, mediatic și financiar. Această analiză confirmă că interferența hibridă nu se manifestă doar prin producerea unor evenimente electorale punctuale, ci și prin capacitatea de a construi și conserva rețele de influență care operează transelectoral, indiferent de formă juridică sau etichetă politică.

În plan metodologic, studiul demonstrează utilitatea corelației ca instrument exploratoriu în analiza electorală, atunci când este aplicată cu precauție interpretativă și dublată de contextualizare calitativă. Corelația nu este suficientă pentru a stabili cauzalitate, dar poate funcționa ca indicator timpuriu al unor procese mai profunde de realiniere electorală, infiltrare politică sau captură instituțională. În plan strategic, concluzia majoră este că apărarea procesului democratic moldovean nu poate fi redusă la interzicerea unor partide sau la sancționarea unor indivizi. Rețelele hibride se refac, se adaptează și operează prin interpuși. Prin urmare, consolidarea rezilienței democratice trebuie să vizeze infrastructura – transparența finanțării, controlul fluxurilor transfrontaliere de resurse, reglementarea ecosistemului media și, nu în ultimul rând, alfabetizarea civică și informațională a populației.

În absența acestor măsuri, riscul este ca Republica Moldova să rămână într-un ciclu de „rebranding electoral“, în care aceiași actori se prezintă sub etichete diferite, dar cu aceeași capacitate de a exploata vulnerabilitățile structurale ale statului și frustrările socio-economice ale alegătorilor. Astfel, ceea ce pare o competiție democratică pluralistă riscă să devină doar o redistribuire controlată a influenței, mascată sub aparența alternanței politice.

Prin urmare, rezultatele acestei cercetări ar trebui utilizate drept bază pentru analize ulterioare aprofundate – inclusiv investigații spațiale, studii calitative pe teren și evaluări ale rețelelor financiare și informaționale –, dar și pentru elaborarea unor politici publice orientate spre demantelarea durabilă a mecanismelor de capturare electorală hibridă. În ultimă instanță, apărarea parcursului european al Republicii Moldova depinde de capacitatea sa de a transforma transparența și integritatea electorală din excepție în normă.

BIBLIOGRAFIE

- Cenusa, Denis (2024), „Russia’s Disinformation in Eastern Europe: Revealing the Geopolitical Narratives and Communication Proxies in Moldova“, în *European Economic and Social Committee (EESC)*, disponibil la <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.30280.33287>
- Cojocari, Malvina (2025), „Pionul lui Șor, în echipa lui Costiuc“, *CU SENS*, disponibil la <https://cusens.md/ro/investigatii/pionul-lui-sor-in-echipa-lui-costiuc/>
- Digital Forensic Research Lab (DFRLab), Alliance4Europe, Debunk.org (2025), *FIMI Response Team Report. Moldova: Country Election Risk Assessment (CERA)*, disponibil la <https://fimi-isac.org/wp-content/uploads/2025/09/Country-Report-Moldova-Risk-Assessment.pdf>
- European Parliament (2025), „European Parliament resolution of 10 September 2025 on strengthening Moldova’s resilience against Russian hybrid threats and malign interference (2025/2811(RSP))“, *Delegations European Parliament*, disponibil la https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/297897/TA-10-2025-0191_EN.pdf
- Franke, Ulrich, Mikael Wigell (2017), „Hybrid Interference as a Security Challenge“, în *Finnish Institute of International Affairs*, FIIA Report 56.
- Giles, Keir (2016), *The Next Phase of Russian Information Warfare*, NATO StratCom COE, Riga.
- Habermas, Jürgen (1989), *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*, MIT Press, Cambridge, MA.
- Hale, Henry (2014), *Patronal Politics: Eurasian Regime Dynamics in Comparative Perspective*, Cambridge University Press, Cambridge, MA.
- McQueen, Ronald A., Christina Knussen (2006), *Metode de cercetare în științe sociale*, trad. Mihai Avădanei, Institutul European, Iași.
- Nissen, Thomas Elkjer (2019), *The Weaponization of Social Media: Constructing the 21st Century Battlefield*, Royal Danish Defence College.
- OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights Election Observation Mission (2025), *INTERIM REPORT 13 August – 10 September 2025*, disponibil la https://www.osce.org/files/f/documents/1/6/597315_1.pdf
- Pierson, Paul (2000), „Increasing Returns, Path Dependence, and the Study of Politics“, în *American Political Science Review*, vol. 94, no. 2.
- Pomerantsev, Peter (2019), *This Is Not Propaganda: Adventures in the War Against Reality*, PublicAffairs, New York, NY.
- Rogers, Everett M. (2003), *Diffusion of Innovations*, 5th ed., Free Press, New York, NY.
- Rughiniș, Cosima (2007), *Explicația sociologică*, Polirom, Iași.
- Turco, Tatiana, Rodica Svetlicinai, Angela Colațchi (2025), „Referendumul constituțional din Republica Moldova (2024) prin prisma orientărilor geopolitice (Partea I)“, în *Moldoscopie*, nr. 1, 2025, pp. 19-27, disponibil la [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2025.1\(102\).02](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2025.1(102).02)
- Țîbrigan, Nicolae (2024), „Provocările dezinformării și necesitatea alfabetizării mediatică în societățile democratice est-europene“, în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, vol. XXI, nr. 3, Editura ISPRI, București.
- Vasile, Marian (2014), *Introducere în SPSS pentru cercetarea socială și de piață: o perspectivă aplicată*, Polirom, Iași.
- Voinea, Mădălina, Sorin Ioniță (2025), „Comportament inautentic coordonat în alegerile din Republica Moldova“, în *Expert Forum*, disponibil la <https://fact-hub.eu/ro/2025/08/21/comportament-inautentic-coordonat-in-alegerile-din-republica-moldova/>
- Wardle, Claire, Hossein Derakhshan (2017), „Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policy Making“, în *Council of Europe Report DGI(2017)09*.
- Wendt, Alexander (1999), *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press, Cambridge, MA.